

Czynniki wpływające na rozwój zainteresowań czytelniczych.

Opracowanie: Donata Witek – Zespół Szkół w Chorzelowie

Różnorodne badania nad czytelnictwem dzieci i młodzieży wykazały, że na rozwój czytelnictwa wpływa wiele czynników, które wzajemnie ze sobą współdziałają i są istotnym motywem rozwoju.

Zainteresowania czytelnicze wynikają z właściwości wieku, z pracy szkolnej i działalności społeczno-kulturalnej, stanu rozwoju fizycznego i intelektualnego, sposobu spędzania czasu wolnego i sytuacji życiowej dziecka. Wszystkie czynniki rozwijające zainteresowania czytelnicze można sprowadzić do kategorii biopsychicznej, społecznej i pedagogicznej.

W dużym stopniu na rozwój zainteresowań czytelniczych wpływają odpowiednie formy i metody pracy z lekturą, gry i zabawy czytelnicze, które zostały dokładniej omówione w następnych punktach pracy.

Zainteresowania czytelnicze warunkowane są też przez środowisko, w którym żyje dziecko. Nie wkracza ono nagle w świat treści literackich. lecz styka się z nimi stopniowo. Pierwsze lata nauki szkolnej dziecka są zarazem okresem największych różnicowań w stosunku do książki.

W bardzo dużym stopniu możliwości i zainteresowania dziecka są różnicowane przez takie czynniki jak: dotychczasowa jego biografia, książki, zabawki, kontakt z radiem i telewizją, muzyką, teatrem, zasób własnych doświadczeń oraz to, czy zainteresowania były rozbudzone czy tłumione przez otoczenie.

Bardzo wczesny kontakt z odpowiednio dobraną literaturą pobudza wyobraźnię dziecka, kształci zapamiętywanie i pełni funkcje wychowawcze, pozwalając odróżnić dobro od zła.

Nabywanie kultury literackiej w domu rodzinnym odbywa się głównie przez kontakt z tekstem.

Od zasobu słów, zdolności kojarzenia, samodzielnego myślenia, rozwoju wyobraźni poprzez samodzielne rozwiązywanie sytuacji problemowych (już tych najprostszych), będzie zależała w przyszłości sprawność literacka dziecka. Ogromne znaczenie ma więc duża częstotliwość kontaktów werbalnych z dzieckiem ,prawidłowa i wyraźna wymowa, sposób mówienia do dziecka oraz praca z dzieckiem, które nie mówi prawidłowo.

Ważne jest też, aby oglądane lub czytane dziecku bajki rozwijały i pobudzały wyobraźnię,

wysubtelniały estetycznie, a nie tylko sprowadzały się do precyzowania wniosków na płaszczyźnie pojęć: dobry-zły, ciekawy-nieciekawy.

Nie bez znaczenia jest też inicjowanie zabawy i działalności plastycznej dziecka czy skłanianie go poprzez rozmowę do wysiłku intelektualnego.

Duży wpływ na kształtowanie się postawy twórczej wpływającej na aktywność literacką ma stwarzanie sytuacji problemowych, których pozytywne rozwiązanie spotyka się z akceptacją rodziców.

Nie bez znaczenia jest aktywność czytelnicza rodziców. Ma ona często większy wpływ na czytelnictwo dzieci niż świadome próby pobudzania zainteresowań książką stosowane wtedy, gdy rodzice sami nie czytają.

Wraz z wiekiem dziecka zmniejsza się współuczestnictwo rodziców w procesie zapoznawania go z książką.

Nie jest dobrze, gdy w domach dzieci istnieje tzw. przymus lekturowy oraz gdy rodzice narzucają dzieciom własne upodobania kupując książki, jakie sami w dzieciństwie lubili, nie uwzględniając przy tym gustów swoich dzieci. Rodzice powinni wpływać na upodobania czytelnicze swoich dzieci, pomagać, zwłaszcza drugoklasistom, w poznawaniu książek poprzez współuczestnictwo w ich czytaniu i omawianiu. Powinni też wykazywać więcej chęci wspólnej zabawy z książką.

Na rozwój zainteresowań czytelniczych mają wpływ także biblioteczki domowe uczniów, dlatego też u dzieci w młodszym wieku szkolnym potrzeba czytania i kontaktu z książką łączy się z kompletowaniem własnych księgozbiorów. Znajdują się w nich książki samodzielnie wybrane przez dziecko, nabyte przypadkowo, okazjonalnie czy nieraz samodzielnie kupione za własne oszczędności. W ich skład wchodzi także lektury. Ważna jest nie tylko ilość książek, ale też ich jakość, dlatego też czytelnictwem dziecka powinien kierować ktoś dorosły, mający z nim stały kontakt (np. rodzice, dziadkowie).

Biblioteczki domowe zapewniają dzieciom możliwość powrotu w każdej chwili do książek już przeczytanych. Ważne jest również zabieranie dziecka do księgarni, gdzie staje ono przed problemem wyboru książki, co uczy je ich wartościowania. Konieczny jest przy tym współdziałanie rodziców. Od najmłodszych lat należy uświadamiać dzieciom, że książki, jakie gromadzą we własnej biblioteczce domowej znajdują się pod ich opieką, co jednocześnie wdraża je do odpowiedniego obchodzenia się z nimi i dbania o nie.

Uważa się, że w sytuacjach, gdy księgozbiór domowego nie utworzyli i nie mają rodzice, nie tworzą też ich dzieci.

Należy podkreślić fakt, że nie we wszystkich rodzinach dorośli kierują, wzbogacają czy

zmieniają zainteresowania czytelnicze dzieci.

W okresie nauki szkolnej słabnie kontrola nad czytelnictwem dziecka i orientacja w literaturze dziecięcej oraz zainteresowanie nią, gdyż często rodzice są przekonani, iż biblioteka szkolna oraz same dzieci wystarczająco radzą sobie ze sprawami czytelnictwa i nie wymaga to ich ingerencji.

tempo i łatwość nauki czytania są najczęściej uzależnione od uprzedniego przygotowania, jakie dziecko otrzymuje w domu rodzinnym. Dlatego dziecko, które styka się w domu z czytaniem, obserwuje czytających rodziców i samo jest odbiorcą lektury, znacznie łatwiej uczy się czytać w szkole i zapewne w przyszłości będzie aktywnym czytelnikiem.

Literatura:

1. Andrzejewska J.- Kultura czytelnicza jednostki jako problem edukacji czytelniczej i przedmiot badań, Warszawa 1976r.
2. Szczurek- Baruta A.- Literatura piękna i jej rola w kształtowaniu postaw społecznych w młodszym wieku szkolnym, „Ruch pedagogiczny” 1991, nr 1-2